

Till politiker som avser att skapa en modern skogslag

En ny skogslag skall trygga virkesproduktionen oavsett hur skogen brukas.

Mats Hagner, professor emeritus i naturlig förnygring vid SLU, Umeå

2012-08-10

Skog består av både träd och trädlösa områden. Området mellan träd kallas lucka. Om små plantor i en lucka inte kan växa, beror det på att stora träd i närheten utnyttjar luckan. Då används allt till virkesproduktion och skogsindustrin är nöjd. Om skogsägaren har satt plantor i en lucka, som är så stor, att plantorna växer i luckans mitt, då tar plantorna hand om den näring och det ljus som omgivande träd inte kan nå. Då tryggas också skogsindustrins behov av råvara. Vi behöver en ny lag som bygger på detta enkla faktum.

Felet med vår nuvarande skogslag är att den är skriven av någon som tror att skog består av enhetliga områden som kallas bestånd. Sådana områden finns endast ifall en helt ny generation träd ersätter en tidigare. Detta kallas åldersklasskogsbruk och vår nuvarande lag är skriven enbart för sådant bruk. Det passade bra i en tid då alla, även jag, trodde att åldersklasskogsbruket, med kalhuggning, var det enda rätta.

De nya forskningsrön som tvingar skogsskötare att tänka om är följande. Forskare på SLU har visat att den svaga tillväxten längs hyggeskanter inte medför förlust av virke. Detsamma gäller i närheten av kvarlämnade fröträd, intill vilka plantor växer dåligt. En blandning av stora och små träd, som tidigare ansågs som negativ, har förbytts till en rekommendabel skog. Anledningarna är bl.a.

1. Konkurrensen från de stora träden gör att resurserna fokuseras till dessa, vilket är ekonomiskt gynnsamt för skogsägaren. Förutsatt att han driver kontinuerligt skogsbruk, får han snart skörda grovt virke från några få grova träd, i stället för från många små stammar längre bort i tiden. Högt nuvärde uppnås.
2. Hans små träd blir fostrade av de stora träden. Denna fostran innebär att deras återhållna tillväxt resulterar i en rak och kvistfri stam. Den grövsta sågstocken får ypperlig kvalitet.
3. Skogens biodiversitet bevaras, dels genom att kontinuiteten hos ekosystemet inte avbryts genom kalhuggning, dels genom att blandningen av stora och små träd liknar en naturlig skog.

Den nya forskningen har alltså lett till att hyggen skall vara så små som möjligt, helst så små att de flesta plantorna på hygget hålls tillbaka genom konkurrens från omgivande träd. Det idealiska hygget är alltså en lucka.

Blädning resulterar i en skog där träd i alla åldrar står blandade, precis som i en naturlig skog. Ett svenskt doktorsarbete visade att en sådan skog är minst lika produktiv som en skog med lika gamla träd. I Sverige har vi 11 blädningssytor som följts under 60 år. De gav hela 94 % av idealbonitetens produktion. Dit når man troligen inte med vårt konventionella kalhyggesbruk.

I 16 norska blädade ytor uppnådde man visserligen endast 83 % av idealboniteten, men man fann förklaringen till den låga tillväxten i vissa ytor. Dessa ytor låg i områden där den naturliga förnygringen var alltför sparsam för att fylla igen luckorna efter de mogna träden. Resultatet skulle troligen ha blivit detsamma som i Sverige ifall man kombinerat blädning med plantering.

I en naturlig skog finns inga bestånd och skogen kan inte sägas ha någon viss ålder. Om skogsägaren skördar enbart mogna träd och planterar i tomma luckor vet skogsstyrelsens tjänsteman inte hur vår nuvarande lag skall tillämpas. Detta var skälet till åtalet mot Harald Holmberg i Lycksele och det var också skälet till att professorernas försvar av honom ledde till friande dom.

Vår nya lag bör förbjuda blädning, eftersom den metoden inte omfattar plantering. Återväxtplikten skall även fortsättningsvis vara lagens ryggrad. Allt tal om bestånd och skogens ålder måste bort. Lagen skall få skogsstyrelsens tjänsteman att kontakta en skogsägare när satellitbilden visar alltför många luckor utan återväxt på hans mark. Skogsägarens enkla uppgift blir då att plantera i luckorna.

I mitten av en stor lucka, dit träden inte når, måste skogsägaren se till att det finns plantor. De norska blädningsförsöken visar att den naturliga återväxten inte räcker till i alla typer av skog. Återväxtplikten har varit central i alla skogslagar sedan 1903. Detta skall vara kärnan även i en framtida lag. Då blir den tillämpbar oavsett om skogen sköts med kalhyggen eller genom upprepad plockhuggning.